

Fenyítés

Erre nem számított a tűzvontató, az újonc Melk honvéd – hogy a szolgálatok felvétele előtti felkészítésre bejön Szürke Ló és szónokolni kezd.

Szürke Ló (rendes nevén Iváncsics hadnagy, politikai tiszt) somfordálni szokott ide-oda, meg báméskodni, füttyögetni, a közkatonáktól kérdezősködni („Meleg van, elvtársak? Ugye, hogy meleg. Az a jó!”), és feletteseinek sietve, bólogatással kísértén tisztelegni, aztán az első sarkon befordulni, egyszóval: *sunnyogni*. Hogy valódi munkát ne végezzen. Épp, mint a sorállományúak. A hadseregben a sorállományúak ellenségei a hivatásosak. És viszont. A két ellenség mégis meghökkentően kezd hasonlítani egymásra: a hivatásosak a saját fajtájuk között sunnyognak, sok honvéd meg más honvédeknek parancsolgat, s mivel azok nem láznak, egyre durvábban parancsolgat.

Melk úgy érzi, a kinti világ egy hamis, álcavilág, csak itt benn, a tornyok őrizte területen nyilvánul meg az ember valódi természete: a farkas vagy a nyúl.

Szürke Ló vagy megunt a sunnyogást, és ezért jött be a legénységi körletbe szónokolni, vagy a sunnyogás szándékával jött be a körletbe, s mikor felismerte, hogy rossz helyre került, mert itt most vannak katonák, jobb híján eljátszotta, hogy mondanivalója van a számukra.

Szürke Ló a demokráciáról beszél. Amit, ím, a nép évezredek harc után elért. Ebbe a fő gondolatmenetbe beleilleszti Afganisztán megsegítésének szükségességét, aztán hogy Nyugaton hiába keresnek sokat a munkások, mert nagy drágaság van, kétezer forintba kerül egy kifli, hogy a Szovjetunió új nukleáris robbanófejek kifejlesztésével harcol a békéért, hogy a Honvédségben emelni fogják a katonák illetményét, és hogy a foci vb idejére minden század klubhelyiségébe színes tévét fognak beállítani. Közben a hüvelykujját a mutatóujjához dörzsöli, mintha pénzt várna, vagy tehénfejésre készülne. A katonák feje lóg. Szendregésüket alaposan megzavarta Szürke Ló, de már kezdenek visszazökkenni korábbi állapotukba. Fáradtak. Csak hajnalban aludtak el. Addig tartott az *avatás*.

Az avatók az *öreg*ek (a leszerelés előtt állók) voltak, az avatottak a *kopaszok* (vagyis az újoncok), a passzív nézőközönség a *gumik* (a legalább fél éve bevonultak).

Igazság szerint szeptember elején volt már egy avatás, de azon nem vehetett részt minden újonc, mivel harminc főt az eskü után azonnal elvittek Orosházára lövészárkásógép-kezelői tanfolyamra. Avatást azonban kopasz nem úszhat meg, ezért rendeztek az Orosházáról visszajötték részére egy pótatavást. (Aki az első avatáson részt vett, azt most felavatták még egyszer.)

Azzal kezdődött, hogy fél órával a takarodó után, mikor az újoncok már elaludtak, az alegységügyeletes sorba járta a körleteket, és az újoncokat nyakon öntötte hideg vízzel. Lett nagy káromkodás és (az avatók részéről) röhögés. Aztán felsorakoztatták a kopaszokat a folyosón, és megparancsolták nekik, hogy négykézláb állva mindenki fogja meg az előtte lévő lábszárát. Így egy százlábú jött létre. Százlábú vonat. Mert az alegységügyeletes (egy öreg) kinevezte magát masinisztának. Füttyölt a sípjával, mire az avatandók kiléptek jobb lábbal (s egyúttal jobb kézzel), és a raktár felé indulva elkezdtek – nyöszörögve – énekelni az „Ugye hallod angyalom / Hozzád száll a sóhajom” kezdetű katonanótát. A raktár előtt üggyel-bajjal megfordult a szerelvény, s az első körlet ajtajához érve elkezdődhetett a *kurvakérés*. Ez a következő metódus szerint zajlik: A legelső kopasz bekopog a homlokával, majd az „Adj király katonát” mintájára elbődül: „Adj elvtárs kurvát!” Erre a körlet: „Kurva nálunk nem akad, rázogasd a faszodat!” Mire a bekopogó: „Ha nem adjátok, akkor is elviszem!” Erre a körlet: „Ultrát a pofájába!” És már zúdul is a maró anyag. Az újonc taknyát, nyálát és könnyeit nyelve a sor végére mászik. Hogy a második lépjen a helyébe. A következő körletbe már az új első kopog be a fejével. Mikor már az egész szerelvény egy öklendező, prüszkölő állattá válik, feloszlatták a vonatot, melynek tagjai visszatérnek szobáikba Hattyúk tavát táncolni. Amit úgy kell, hogy vizet engednek az Ultrára, majd seprővel elkezdik csapkodni. (Nem tudni, ennek mi köze Csajkovszkij balettjéhez.) Ha már lábszárig ér a hab, szemeteslapáttal ki kell hordaniuk a vizeldébe. Hosszú, fáradságos, állandóan elcsúszással fenyegető munka. Viszont az öreg katonák jól szórakoznak rajta. S közben pálinkáznak. (Mindig van szesz a körletekben, noha a tiszték folyton kutatnak utána.)

Ilyen volt az előző napi avatás. Ami valószínűleg nem lesz jövő márciusig, a következő bevonulásig.

De ultrázások lehetnek, mert azokat rendeznek az öregek csak úgy, minden különösebb apropó nélkül is.

A Csepzon (Csepel D-350-es teherautó) kihajt a laktanyakapun. A platón menetfelszerelésben, hátukon géppisztollyal ülő *egerek* (egyetemi előfelvételis újoncok) felüvöltének örömmükben. Két napra megszabadulnak az öregektől. Melk irigykedve nézi jókedvüket.

Furcsa népség az egerek. Ők egyelőre csak egy évet töltenek le, aztán mennek az egyetemre, és a diploma után majd visszajönnek tiszthelyettesként még egy fél évre. *Ha* visszajönnek! Mert sokan addig húzzák-halasztják, míg az a maradék félév elpárolog. Az öregek ezért rettenetesen utálják az egereket, s még azért, mert nem fizikai munkát fognak végezni, vagyis ingyenélők lesznek. Az egerek rettenetesen viszontutálják az öregeket, s legalább ennyire le is nézik őket, ami miatt az öregek még jobban utálják őket. Az öregek az egereket a közönséges újoncokhoz képest duplán meg szokták kínozni, viszont az egerek mögött nagy hatalmasságok állnak. Befolyásos szülők! Az egerek megunták az öreg őrpapancsnokok kegyetlenkedését, és elérték, hogy egy egeret csak úgy minden indok nélkül

előléptettek örvezetőnek, így az őrségekben már egér egérnek lesz a parancsnoka. Mert azt is kibulizták, hogy egymáshoz osszák be őket.

Melkkel szemben hűvösen viselkednek, nem bántják, de éreztetik, hogy nem közéjük való.

Melk, a tűzvontató egyedül érzi magát. A vezetőfülke mögötti egyik sarokba telepszik, leveszi sapkáját, ami miatt állandóan izzad a feje, és a szokatlanul meleg novemberi szélben szárítkozik. Elhajtanak az állomás, a Hősök Kapuja, a cseh söröző, a Virág presszó, a Kárász utca mellett. Itt járt már Melk az eskü letétele után kapott első kimaradáson. És mikor fellobban benne a vágy, hogy fegyverét, málhazsákját hátrahagyva leugorjon, és átélje azt, hogy felvigyázó szemek és parancsok nélkül, csak a saját kedve szerint, a mindennapi szabadság örömeiben sétáljon egyet a Tisza-parti metropoliszban, eszébe jut, hogy azon az első kimaradáson egyedül kellett sétálnia, ami olyan rossz volt, hogy szinte menekült vissza az átkozott laktanyába.

Mert Melk nem csak az egerek között, de úgy általában, az életben is egyedül van. Nagyon egyedül.

A Csepzon két hosszút dudál, mielőtt a vásárhelyi műútról lefordulna a katonai raktár-bázishoz vezető földútra. Ez jelzi, hogy a régi őrség nyugton maradhat, nem utazik a váltással ellenőrző tiszttel. A földút gödreiben nagyokat nyekken a jármű, az először rajta utazó azt hihetné, rögtön szétesik. De nem. Éppen, hogy nem. Mert a hadsereg arzenáljába tartozó teherkocsi közül csak ez az ötvenes években gyártott gépcsoda bírja a rendkívüli megterhelést. Nyög, recseg, puffog, a platón utazókat dobálja, kilendíti hol erre, hol arra az oldalra, de végül csak elviszi őket a rendeltetési helyre.

A teherautó megáll, a sofőr kiszáll, nyújtózkodik, majd laktanyai sofőrszokás szerint levezeli járműve kerekét. Az őrkatonák cihelődnek. Leccsapják a plató hátsó falát, és leugrálnak. Melknek nincs fegyvere és töltenyitáskája, ő az élelmiszeres málhát viszi.

Alkonyodik már.

Az őrszoba üres. Az érkezők kiabálni kezdenek, és a bejárati lámpát le-föl kapcsolgatni. Nem jelentkezik senki. Erre Dunai, az új őrparancsnok kihajigálja a fegyvertartóból a géppisztolyokat, társakat, és int társainak, hogy a pakolják be a sajátjukat.

– Nem addig, te! – morogja az ekkor végre előbukkanó régi őrparancsnok, Tóth II tizedes, egy kövér kis ember. Végigméri az érkezőket. Azonnal megállapítja, hogy egerek, s ettől rögtön előnti a méreg. Pláne, hogy nem tehet ellenük semmit.

A két őrparancsnok előveszi a jelszót tartalmazó papírlapokat, és anélkül, hogy egymás mellé illesztenék őket, bedobják a kályhába. Ezzel le is zárult az őrségátadás hivatalos része.

– Na, asztá' basszák még az anyjukat? – kérdi a leváltott parancsnok.

– Basszák hát! – feleli az új, bár fogalma sincs, kikre vonatkozott a kérdés. – A többiek hol vannak?

– A kutyásoknál. Ufós filmet néznek a kazettáson.

A „kazettás” vagy „kazettás tévé” laktanyai nyelven videomagnót jelent. A dandár KISZ szervezete egy éve elérte, hogy az őrséget ellátók kapjanak ilyen szórakoztató eszközt, melyhez a politikai tiszt által lecenzurázott filmeket is adtak. Az lett a következménye, hogy nemcsak a pihenőidejüket töltők, de az őrtoronyba kirendeltek is éjjel-nappal a monitort

kezdtek bámulni. A dandárparancsnok rövid úton véget vetett ennek. Kivéve a sándorfalvai bázist. Mert itt a kutyásoknak külön szállásuk van. Ott maradhatott videomagnó.

Így Sándorfalván az őrkatonák gyakran már nemcsak a tornyokat, de az őrszobát is őri-zetlenül hagyják.

Érkeznek a katonák a kutyásoktól. Morognak ők is a szétdobált fegyverek láttán, és leg-szívesebben felfalnák a váltást.

– Még egy hiányzik! – mondja a sofőr.

– Zajác lesz az – feleli Tóth II –, a patkánylyukakat számolja.

Az őrszoba mögött van a szeméttároló. Ide dobják a megmaradt kenyérvekniket (mindig több kenyeret kapnak a szükségesnél), amibe járatokat fúrnak a rágcsálók. A patkánylyukszámolás a legundorítóbb büntetés, amit az öregek kiszabnak. Kézzel kell dobálni a gyanúsán mozgó száraz kenyereket. Zajác nem követett el semmit, de újonc, ráadásul röhejesen nagyok a fülei, így természetszerűleg szenvednie kell.

Zajác megjön, fogja a fegyverét, zsákját és indulna a teherautóhoz. Ekkor Tóth II szemében gonosz fény villan. Nem saját katonáját, hanem az érkezetteket akarja megleckéz-tetni. Mert tudja, hogy az egér a mások kínzását sem kedveli.

– Nótát! Hol a nóta, Zajác?! – ordít Tóth II, és a távozók élvezetet remélve fordul-nak meg.

Zajác megszeppen. Mint egy nyulacska, bújna elálló fülei mögé. De nem teheti. Nem mozdul. Nem kell siettetni a megaláztatást. Tóth II rákezd:

– Esik eső, szép csendesen csepeeereg / Rúúúúza Sándor a kocsmában keseereg...

Zajác jól ismeri a dalt, mégis csak makog. És bólogat. Mosolyogva, mert ha fájdalmat látnak az arcán, attól megmámorosodnak, és fékezhetetlenné válnak kínzói.

– Kocsmárosné bort hozzon az asztra / Legszebb jányát álljja ki strázsáába ... – ordít Tóth II, és megcsapja a sarkát. – Te is, Zajác! Te is táncolj! Hadd lobogjanak a füleid!

És Zajác makogva, esetlenül elkezd ugrálni. Akkor csapja meg a sarkát, mikor bakancsá-nak orra már földet ért, ezért minden ütem végén majd' orra esik. Ezen különösen nevetnek.

– Elég ebből! – kiáltja az egerek parancsnoka, de kiáltása a végére szinte kérésé szelídül.

– Menjetek, hadd küldjem ki az öröket!

– Nem addig má! – dörren föl Tóth II. – Menyecske köll a legénynek! Állj csak be te is, Melk! – parancsol, és egy törlőrongyot igyekszik kendőnek felkötni Melk fejére.

– Hagyd! – kiált az új őrpáncsnok, és belerúg a falba.

– Mér hagyám?! Mi közöd neked ehhez a kopaszállathoz? Nem tealád tartozik! – mondja sziszegve Tóth II, és látszik, kész a végletekig elmenni azért, hogy (mintegy mellékesen Melket megalázva) felbosszanthassa az egereket. Dunai felé lép. Akiben már nincs annyi bátorság, hogy ne lépjen hátra. Ekkor megszólal a telefon. Tóth II felvezetője (kvázi helyettese) veszi föl a kagylót.

– Pajzs honvéd jelentkezem! – mondja, s közben okádást imitálva bedugja két ujját a szá-jába. Majd befogja a kagyló alsó részét és Tóth II felé fordul: – Azt kérde a Pinaszájú (Ba-logh hadnagy, ügyeletes tiszt), rendben ment-e a váltás.

– Mond meg annak a köcsögnek, hogy nyalja ki a seggem a meleg szarig!

Pajzs elveszi tenyerét a kagyló mikrofonjától, és lefordítja Tóth II szavait:

– Igen, jelentem, minden a legnagyobb rendben történt! – és újból hallgatni kezdi a tiszt beszédét. Mielőtt továbbítaná közvetlen felettesének, megint eltakarja a kagyló lenti részét.

– Azt kérdezi a Pinaszájú, mikor indulunk?

– Mond meg annak az aggódós kopaszhadnagynek, hogy húzza bele az anyjába a faszát! Pajzs szabaddá teszi a beszélőt, és ismét fordít:

– Pi... Balogh hadnagy elvtársnak jelentem, hogy azonnal indulunk – majd bólint, és leteszi a kagylót.

Tóth II mosolyogva emészti a történeteket. Ráébredvén, hol akadt meg az egérparancsnokkal a szóváltás, megkeményedik a tekintete.

– Nem felejtkezem meg rólatok! A laktanyában még találkozunk! – sziszegi a fogai közt, s Melk tudja, hogy ez neki éppúgy szól, akár az egereknek.

Melk megnézte a tűzvontató Rába teherautót (ami annyiból állt, hogy körbejárta) aztán visszatért az őrszobába, és ledőlt a priccseire. A katonai priccseknek csak a feléig van szivacs, alsó része deszkázott, hogy a bakák a bakancs levétele nélkül aludhassanak. A katonák azonban minden lefekvés előtt lerúgják bakancsaikat, a kényelmetlen, kemény részre pedig rálökik a mikádójukat és a pokrócukat. Így nem tudnak betakarózni. Ám mivel a helyiségeket túlfűtik, nincs is erre szükség. Most is nagy a meleg, de nem a kályhába dobott szén mennyiségét csökkentik, hanem inkább kitarják az ablakokat. Enyhe a novemberi idő, lassan hűl a szoba.

Melk zsíros kenyeret rág (az őrszemélyzet bőven kap ételmezt, főleg a szavatossági idő lejártá előtt egy héttel kiselejtezett ízetlen konzerveket), és hallgatja az egerek beszélgetését. Arról megy a szó, vajon a lengyelországi események áterjednek-e Magyarországra. Élvezetes téma. Nagyon tetszik neki, hogy az egerek száját nem csak trágárság hagyja el. Szeretne ő is közbeszólni, de fél, hogy megmosolyognák. Szeretne az egerekhez tartozni. Pedig mérges is rájuk a beképzeltségükért. De amikor eszébe jut, hogy ha a saját fajtájával tart, akkor talán egy év múlva (immár öreg katonává válva) a Tóth II félékkel fogja kínozni a leendő újoncokat, előnti az iszony.

– Kéred? – egy fiatal egér nyújtja neki az aznapi újságot. Melk boldogan nyúl érte.

– Kimentek? – kérdi a szobába belépve egy strandcipőben és koszos molinóban a fogát piszkáló szerzet. Pócsin, az egyik kutyás.

– Igen, már a toronyban vannak – feleli Dunai kelletlenül.

– Reendes katonák vagytok! Pinaszájú büszke lehet rátok – s közben a konzervek között válogat. Kettőt magához vesz. – Kéne nekünk egy kis segítség!

– Mire?

– Felsepregetni.

– Csináljátok meg magatok.

– Cserébe átjöhettek videózni.

– Köszí, de...

Dunai remegő szájszegletéből látni: úgy undorodik ettől a fickótól, mint az erjedő ürüléktől, és annak is tartja. Pócsin megérzi, hogy ebből előnye lehet, mert ledobja magát egy priccseire, és a fogából kipiszkált ételmaradékot kezdi köpködni.

– Na, add már kölcsön ezt a kis kopaszt, egy fél óra, és megcsinálja.

– Ő csak itt alszik. Nem vagyok a parancsnoka. Nem rendelkezem vele – mondja Dunai az igazat, mégis gyalázatos meghátrálás ez, Melk kiszolgáltatása.

– Erről van szó! – áll fel Pócsin, s megragadja áldozatának, Melknek a zubbonyát, mint ha szabályos üzlet köttetett volna.

Dunai topog. Nem tetszik neki a kutyás önkényeskedése, és talán sajnálja is Melket.

A hatalmi viszonyok nem egyértelműek. Dunai, mint tisztas adhatna a kutyásnak parancsot, hisz Pócsin csak honvéd. De Pócsin már öregkatona, s ez legalább akkora hatalmat biztosít neki, mint Dunainak a rangjelzés.

Melknek mennie kell.

– Kezdjed, kopasz! Ha nem csinálod rendesen... – és értelmetlen röfögésbe fullad Pócsin fenyegetőzése.

Melk körbenéz. Még a szokásos laktanyai mocsoknál is iszonytatóbb, amit lát. A szakadozott linóleumpadlón köpés-, rágógumi- és eloltottcsikk-nyomok. A falat megpötytyözik a felragadt légyhullák. Rendszeresen meszelnek, de ez csak arra jó, hogy az elváló rétegek púposodni, porladni kezdjenek. A tisztek folyton körlettakarítást parancsolnak, s nem véletlenül, ám ezek, mint minden a seregnél, a felénél kifulladás. A szenny pedig hamarosan visszanyeri uralmát. És ez nem is igazán zavarja a katonát. Kivéve az előfelvételseket. De ők meg mindig összevesznek rajta, ki a soros a rendrakásban. Az egerek utálnak fizikai munkát végezni. Még jobban, mint a többi katona.

Melk bemegy a mosdóba. A zuhanyozóban lavór áll, benne koszos víz. Úgy látszik, valamelyik kutyás nem képes megszokni a zuhanyt, ragaszkodik az otthoni mosakodási formához. A mosdókagyló fölött hosszú, hattyúnyak formájú csap. Kihajtható, így abból is megtölthető a vödör.

A csapon száradó óvszer. Jár a bázis mellé egy Micu nevezetű értelmi fogyatékos asszony. A katonák lemennek hozzá és magukévá teszik. Micu sikongat a gyönyörtől. Ha még be nem avatott újonc, vagy finnyás előfelvételis van a toronyban, Micu átbújik a drótkerítés alatt és felmegy hozzá aktust követelni. Micunak állítólag húsz abortusza volt már, ezért nem eshet teherbe. Viszont „viszketős betegséget” terjeszt, ezért csak óvszerrel ajánlott be-léhatolni. A kutyások rendszeresen üzekednek Micuval. Egy óvszer elég kettőjüknek. Kimmossák két használat között.

Melk vécépapírt teker a csapra, úgy fordítja el. Langyos vízzel tölti meg a vödröt, szór bele egy kevés Ultrát, belelőki a rongyot, s mikor az megszívta magát, elkezdí a munkát. A mosdóban ez csak pár csapást jelent. Kimegy a szobába. Direkt zörgeti a vödröt, csapkod a ronggyal, és mindezt a képernyő előtt, hátha a két kutyás megunja, és elküldi.

Pócsinék egy, a sok átjátszástól fekete-fehérre kopott lövöldözős filmet néznek. A szereplők angolul beszélnek, a hangalámondás egy közömbös, kissé raccsoló férfihangot jelent. A női szereplőknél is. Pócsin olyan élvezettel bámul, hogy a napraforgómag héja a tátva maradt szája szélébe ragad. Társa (egy Töki gúnynevű honvéd) folyton a fejét vakarja. Kinn egy kutya vonyít.

Sziszegnek, horkannak a kutyások, de nem jut eszükbe Melket elengedni.

– Kimehetek rágyújtani? – kérdezi ekkor Melk. Morgás a válasz. Aztán Pócsin csinál egy olyan mozdulatot, mint amikor a részeg lesöpri az asztról a poharakat.

Melk a ketrecek előtt áll. Az állatok éber szemekkel figyelik. Nem tudja, mi van a fejükben, ráugranának-e, ha nem lennének bezárva, vagy inkább ijedten eliszkolnának. Rendre járőrözni kellene velük, de ilyet még nem látott Melk. A kutyasok etetik a kutyákat, mást nem csinálnak. Még csak nem is takarítják a kennelt. Az ürülék édeskés bűze megüti Melket, ha a rosszul szelelő kályha fullasztó füstjét pillanatokra elfújja egy szellő.

Úgy dönt, sétál egyet. Kellemes az idő, egészen hihetetlen, hogy maholnap már a télnek kellene zörgetnie az ablakon. A levegő remeg, a nedvesség verheti vissza a villanylámpák fényét. Az ösvény csillog, piros bogycsók világítanak.

– Én vagyok az! – kiált föl elővigyázatosságból a toronyba, de nem jön válasz. Az őrvájában aludhat már.

Melk mellett egy hullámos vaslemezekből épített hangárforma raktár. Taposóaknákkal van tele. Vele szemben, kétszáz méterre egy másik, sátorra emlékeztető, gázbeton falú tároló. Abban TNT téglák vannak. Talán milliónyi. A két épület között negyven Csepzon áll. A gumik leengedtek, a karosszékiakat kiverte a rozsdá. Ahogy fúj a szél, jól hallhatóan nyöszörögnek, mintha azt panasználák, milyen nehéz rokkantan, korhadtan megtartani rakományukat. A teherkocsik platóján ismeretlen hadianyag van magasra felhalmozva. Amikor Melk tűzvontató-kiképzésen volt itt, megkérdezte, mi az, de a tisztek nem tudtak válaszolni. A rakományokon vászonponyva. Itt-ott lobognak a felhasadt ponyvadarabok, mint veszettségbe esett lovak sörénye. Melk feladata az, hogyha tűz üt ki bárhol a bázison, azonnal kezdje el a vén teherautók elvontatását kevésbé veszélyes helyre. Ehhez egy vontatórúd és egy ragyogó, új Rába nehéz tehergépkocsi áll a rendelkezésére. Az a Rába egymaga többet érhet, mint az összes itteni Csepzon együtt. Melk eddig csupán egy kört tett vele. Az oktatáson ennyit engedélyeztek. Korábban sem volt dolga Rábával, a kertészeti szakmunkásképző befejezése és a bevonulása között eltelt két és fél évben egy Nyárliget melletti téesz anyagbeszerzőjeként dolgozott, de csakis UAZ-okkal furikázott.

Melk nézi a rozsdatenger közepén trónoló Rábát, s büszkeség tölti el, hogy neki köze van hozzá.

A pusztulás látványa sem töri le. Ahogyan gyermekkorában is a temetőbe menekült, ha a halálfélelem megragadta, úgy most is kedvtelve szemléli a bomlás emlékműveit. A telep azt üzeni, „harcoljanak bár egymás ellen a hadseregek, a természet fog úgyis győzni minden és mindenki felett” – gondolja Melk, és még azt: „milyen jó játszóteret lehetne itt kialakítani”. Megpaskolja a Rábát. Kellemes gázolaj- és festékszaga van.

Elmegy a másik raktárig, szed egy marok csipkebogyót, megijeszt egy üregi nyulat, aztán visszafordul. A drótkerítés mentén halad. Ezen a részen különlegesen jól lehet fogni a rádióadást. Csak rá kell tenni a géppisztolyt a szögesdrótra, és hallgatható a Petőfi. Néha elég a hadtápvillát beakasztani. „Tényleg, a villa!” – jut az eszébe. Mert a hadtápkészletét a nadrágszíjával együtt, hogy könnyebb legyen a takarítás, a kutyasoknál ledobta egy székre. Azt el kell hoznia. Pedig már nem szándékozott bemenni abba a koszos odúba.

„Hátha elaludtak már a kutyasok.”

Pócsin horkolása kihallatszik. Szortyogás is keveredik bele. Mintha orra váladéka hintázna az orrlyukakban. Melk benyit. A képernyőn kásás szürkeség és egy függőleges fekete vonal. A film lejárt. A készülék zúg. Befűzi övét, zsebre vágja hadtápkészletét, és óvatosan elindul kifelé. Ekkor Pócsin kinyitja szemét. Hörögve levegőt vesz, nyel egyet, és a honvéd felé fordul.

– Bejöttél?

– Be.

– Mennyi az idő?

– Éjfél körül.

A kutyás feje lehanyatlik. „Hátha elszunnyad.” De megint feltekint.

– Adj egy cigit!

Melk kotorászni kezd a zsebeiben, mintha nem tudná, hogy soha nem dohányzik.

– Nincs nálam.

Pócsin gúnyosan elmosolyodik. Még küzd egy darabig a félálommal, aztán végleg kinyitja szemét és feltápaszkodik.

– Szóval becsaptál! Nem cigizni akart, hanem csak sunnyogni az elvtárs! – mondja mosolyogva és cigarettadobozt vesz elő. – Gyere csak!

Kinn két szálát vesz a szájába. Egyszerre gyújtja meg őket. Az egyiket Melknek adja.

– Szívjad!

Melk irtózik a cigarettafüsttől, ráadásul a filter megjárta Pócsin száját. Öklendezik.

Pócsin élvezettel figyel.

– Most pedig a körmöddel lekaparsz minden koszt a falról! Rohadt, hazug kopaszállat!

Kettőkor mentek aludni a kutyások, addig parancsolgatva élvezkedtek rabszolgájuk kínkeserves kaparászásán.

Melk körmei alá festékszilánkok fúródtak, ujjai véreznek.

Az őrszobán megmossa őket, a szilánkokat igyekszik kipiszkálni egy kisollóval. Közben egész testében szikrázik a fájdalom, és könnybe lábadnak szemei. Szünetet kell tartania. Szopni kezdi ujjait. Csökken a fájdalom. Körbenéz papír zsebkendőt keresve, s szemé megakad az egyik ör géppisztolyán.

Milyen egyszerű lenne betölteni a tárat, átmenni a kutyásokhoz és miszlikbe löni őket. Hogy az agyvelejük a plafonra fröccsenjen. Semmi sajnálatot nem érezne irántuk. Csak azért nem teszi meg, mert akkor örökre bezárnák.

Mindenki alszik, az őrpárancsnok és a felvezető is. Ami persze szabálytalan, de szokásos. Ha megszólal a telefon, ugrania kell a sorosnak. És ugrik is. Ilyen a katonaösztön, a legmélyebb álmából is felkölti az ügyeletes tiszt hívása, válaszol a kérdésekre (bár azok értelme el sem jut a tudatáig, de hát mindig ugyanazokat kérdezik), aztán ismét jön a köd, és ott folytatja az álmot, ahol abbahagyta.

Az orifon, mellyel a toronyban lévő örökkel lehet kapcsolatot tartani, zúgni kezd. Dunai kinyitja szemét. Nincs bejelentkező. Melk azonban kihasználja a pillanatot, leguggol mellé, és elmondja, mi történt a kutyásoknál. Ömlenek a szavai, el-elcsuklik a hangja, olyan keserűséget érez, amit csak az önmaga iránti szánalom kelthet az emberben. Dunai meg se moccan, de a végén kérdez, tehát eljutott tudatáig a másik története:

– Miért nem nyomod fel őket?

Ez az a kérdés, amire soha nem tudna választ adni Melk. Se az újoncok többsége. Amikor valamelyik már hetek óta nem tud aludni az öregek kegyetlenkedéseitől, és jelentést tesz az ügyeletes tisztnak vagy a laktanyaparancsnoknak, utána kivizsgálják az ügyét, s ha az öregek nem is kapnak komoly büntetést, a továbbiakban általában békén hagyják a fiút. Nem váltják be azt a fenyegetésüket, hogy akkor szállnak csak rá igazán, ha panaszkodni mer. De az ilyen akció ritka, mint a fehér holló. Mintha a megkínzott ragaszkodni akarna megkínzott státuszához, vagy átok ülne rajta. Nem mer lépni. Dühöng, arról ábrándozik, hogy majd a civil életben bosszút áll, de szemtől szemben az öregekkel megalázkodik és szenved tovább.

Dunai a másik oldalára fordul. Melk látja, nincs vele mit kezdeni. De legalább kipanaszkodta magát. Megnyugodott valamennyire. Talán el tudna aludni. Csakhogy nincs szabad priccs. Az övét épp Dunai foglalja el.

Vizet tölt kulacsába és a tárazónál öblögetni kezdi nikotinbűzös száját. Az egyik őrtony reflektora vibrálni kezd. Érintkezési hiba lehet. Telihold van. Olyan fényben villog a raktártelep, mint kedvenc tévésorozatának, az *Alfa holdbázis*nak az űrvárosa. És épp olyan idegen és valószínűtlen az egész. Inkább illenének ide bolygóközi útra alkalmas járművek és szakfanderes pilóták, mint szennytől dagadó kutyások és kényes, mindent megüszni akaró előfelvételis katonák. A legszebben a Rába csillog. Melk elindul hozzá.

Az ajtó fölényes puhasággal nyílik és zárul. A vezetőfülke formatervezettsége szinte az űrkorszakot idézi. Leül a jobb oldali ülésre, lábait a sebváltó két oldalán a vezetőülésre helyezi. Kényelmes. Csak hideg van. Bár sétához enyhe a levegő, alváshoz mégis hűvös. És a fémkaszni gyűjti a hideget. Úgy dönt, kis időre bekapcsolja a fűtést. A motor az első pöccre felbúg, és a nyílások váratlan gyorsasággal kezdik árasztani a meleg levegőt.

Az az átkozott jóindulat, az a kedvesség, az vitte majdnem a sírba Melket.

Leával egy munkás–paraszt találkozáson ismerkedett meg. A Ságvári tévesznek a nyárligeti konzervgyár volt a partnere ezeken a politikainak minősített, valójában piknikezésből, kultúrműsorból, sportversenyekből, este pedig táncból álló rendezvényeken.

A gyár pantomimcsoportja rövid jeleneteket adott elő. Az egyik szereplő, egy magas, vékony fickó, úgy hajolt hátra, akár a fűzvesző, kezeivel megérintette a sarkát. S mikor megállt ebben az idegborzoló helyzetben, arca étellel telt meg. Eljátszotta a kifacsarodás fájdalmát, a taps fölötti örömet, a társak mutatványa iránti kíváncsiságot. Kiegyenesedett, csigolyái visszarendeződtek. Melk lenyűgözve figyelte. Ezen megrettent. Bár senki nem láthatott gondolataiba, lángba borult az arca. „Vágyat érzek egy férfi iránt?” Szerencsére vége lett az előadásnak. Elment egy korsó ingyen sörért, de a sorban állva folyton a színpad mögötti Ikarus 211-est figyelte, mely a fellépőket hozta, s most öltözőként szolgált. Előjöttek a pantomimesek. Ugyanolyan hosszú ujjú, térdig lelógó ing volt rajtuk, mint az előadás alatt, csak a festéket mosták le magukról. Azt a magas fiút nem látta. Odament gratulálni a művészeti vezetőjükhöz, s közben kérdezősködött.

– Ön valószínűleg Leára gondol – válaszolta az, és rámutatott egy magas lányra.

Melk megbámulta a furcsa szerzetet. Kár volt tehát megjednie, nem vettek szégyenletes irányt hajlamai. A teremtmény rövid hajú, vékony, mint egy fiatal férfi, de nem férfi, hanem nő. Arca klasszikusan ívelt, büszke, mégis barátságos. Melk nem tudta, hová tenni.

– Minek nézed a melleimet? Tudom, hogy kicsik! – mondta Lea az első együtt töltött éjszaka után. – Biztos te is a nagymellűeket szereted.

– Igen, azokat – mondta Melk, mert ebben a kábulatban, szerelemben nem lehetett hazudni.

– Akkor minek nézed?

– Gyönyörűek.

Lea elégedetten elmosolyodott, és ráfordult a fiúra. Szeretkeztek újra. Aztán kedvesen, ahogy az anya készíti fel a foghúzásra gyermekét, azt suttogetta:

– Szakítanunk kell! Kezdek beléd szeretni. Megértheted hát, hogy szakítanunk kell!

Melk számára két hétig tartott a nehezen hihető boldogság öröme, és két hónapig a még hihetlenebb elválás kínja.

Lea úgy adta neki elő a gondját, mintha abban reménykedne, ő is megérti:

– Huszonhat éves vagyok. Te tizenkilenc. Ez is probléma. De van nagyobb: én diplomás vagyok, és már most jól fizető beosztásban dolgozom, neked szakmunkás bizonyítványod van, és alacsony a béred. Nem nézlek le érte, sőt, sokszor lelkiismeret-furdalásom van, hogy akik igazán, két kézzel fogják meg a munkát, azok keresnek a legkevesebbet. De értsd meg, nem akarlak eltartani! Nem azért, mert sajnálnám tőled a pénzt, hanem mert fel akarok nézni életem párjára.

– És ha estin leérettségiznék, aztán levelezőn elvégeznék egy főiskolát?

– Képes lennél rá, hiszek neked. De az még legalább hét év. Ha minden elsőre sikerül. És én nem tudok annyit várni. Minden gimnáziumi osztálytársam férjhez ment már, legtöbbjüknek gyereke is van. Én is családot, gyereket akarok. Nem azért, mert ezt várják el a szüleim vagy a társadalom, hanem mert a legbelsőbb lényem is ezt akarja. Jobban, mint bármi más.

– Ha hét év múlva, ha bebizonyítom neked, hogy... Akkor is csak harminchárom éves leszel, nyugodtan szülhetsz még.

– A konzervipari egyetemen együtt éltem egy fiúval. És még utána két évig. Aztán elváltak az útjaink. Hét évem kárba veszett! Nem vagyok vén, de az idő sürget. Te férfi vagy, ezt talán nem is értheted. Jajj, te szegény! – és könnyezve átölelte Melk fejét, úgy csókolgatta.

Melk akkor ment el először Leáékhoz, mikor már nem lehetett komoly udvarlóként, potenciális jövődöbelként számolni vele. Azért kedvesen fogadták. Az apa borral kínálta, az anya adott neki egy csipketerítőt. Még sokszor megjelent. Hívás nélkül. Beengedték, bátorították, egymással versengve dicsérték, milyen jól fog majd vele járni, egy korban – is – jobban hozzáillő lány. Ha elzavarják, hamarabb elkezdhetne volna a gyász munkát, az elfogadhatatlan megemésztését, de Lea és a szülők állandó kedvessége (pedig maga is tudta, hogy ez legalább annyira szánalom, mint szimpátia) azt az illúziót keltette benne, hogy mivel szeretik, még bármi megtörténhet.

Aztán vagy tizedjére mégsem mentek ki a csengőszóra. Leült a kis ház elé, egy szőlőlevelet kezdett rágni, és nem tudta, mi legyen.

A szőlőlevélnek keserű az íze. És minek is rájja. De azért nem hagyja abba. Szemben egy presszó piros terítés asztalokkal. A vendégek szódásüvegekkel hűtik arcukat a nagy melegben. Ő pedig csak ül, elnehezült végtagokkal, szúrással a nyelőcsövében, és viszkető szemmel. Itt marad, ameddig lehet. Vár a semmire. Más nem tehet. Ekkor azonban veszett csaholás harsan. Egy dög újra és újra nekiront a kerítésnek. Érezni meleg, nyálkás lehetét. Nem érti, hogy kerülhetett ide, Leáéknak nincs kutyájuk, a szomszédoknak sincs. Legalábbis eddig még nem ugatták meg. De ez a mostani mégis Leák kertjében ugat és viczorog. Mi ez? Mi történt?

– Mi van? Mi a szar ez? – üvölti neki Pócsin. – Minek járatod a motor? Kifelé, te kospaszállat!

Pócsin a másik oldalon lévő ablakot veri, az első keréknél lévő fellépőn állva. Mellette egy kutya csahol. Képes fölvetni magát az ablakig. Már világos van. Melk magához tért. Megrázza a fejét. Pócsin üvölt és veri az ablakot, aztán a kallantyún matat. Melk elképzeli, ahogy rávetik magukat a férgek: a kutya és a kutyás. A félelemtől fuldokolni kezd, és hadonászik, mintha már bejutottak volna a vezetőfülkébe.

Kinyílik az ajtó.

A Rába pedig meglódul.

A kutyás lerepül.

Az őrszobával átellenben lévő domb tetején álló őrtorony alá kormányozza a járművet. Nem emlékszik, mikor tette sebességbe, és hogy ide miként kúszott föl. De most itt van, és rendeznie kell gondolatait. A kutya és Pócsin közelednek felé. Káromkodik, ha fegyverre lenne, biztos löne rá. És Melknek is kedve lenne átszágulva rajta a földbe passzírozni. Pócsin mögött a másik kutyás jön. Pórázon vezet egy újabb dögöt.

Nem, gyilkos mégsem lehet belőle. De le kell ezeket ráznia. Ha jobbra fordul, átszakíthatja a kerítést, elmehet a sínekig, s ott kiszállva már annyi az előnye, hogy nem érik utol. De a mező hepehupás, zombékos, ha megfeneklik a Rába, szándékos károkozást varrnak a nyakába.

A legszolidabb megoldás mellett dönt: balra fog fordulni, nagy félkörívet leírva, a két őrtorony alatt elmege az őrszobáig, ott kiszáll, berohan az egerek közé, és könyörög, hogy védjék meg. Ha azok nem értik az egészet, kinyitja a kaput, és a Rábával behajt a laktanyába, ahol szabályosan jelenti az ügyeletes tisztnek, hogy olyan esemény történt, ami miatt nem tudja a továbbiakban ellátni a szolgálatát. Biztosan lefenyítik, de talán megússza körletelhagyás-megvonással, esetleg laktanyafogsággal.

Egyesbe teszi a sebváltó kart. Gázt ad. Még félelmében is lenyűgözi, milyen kis mozulatoknak milyen hatalmas tömeg engedelmeskedik vakon. A hátsó kerék felpörög, aztán rakétaként kilő a jármű. Melk hátracsapódik, mégis, reflexszerűen kettesbe kapcsol. Az előbb még egy kis kanócnak látszott a toronyban álló őr, már azt is kiveszi, ahogy ijedten maga elé tartja kezét. Igen, túl gyors a sebesség. De lassítani már nem tud, olyan hirtelen kell kanyarodni, jobbra rántani a kormányt. A kanyart bevette.

És akkor megcsúszik alatta a talaj. Hiába rángatja a kormányt, nem a motor, hanem a gravitáció viszi a Rábát. Zuhan a hatalmas gép, félreccap egy Csepszont, mintha az kartonpapírból lenne, aztán zökken egy nagyot, és orral beleszágul a TNT raktárba.

Melk előtt elsötétül a világ.

Melk életének első nyolc évét tanácsi bérlakásban, egy valamikor jobb napokat látott polgári ház pincéjében töltötte. Kifestették a nedves falakat, fürdőszobát, konyhát építettek bele, de a pince, az pince maradt, még ha át is keresztelték szuterénre.

Megváltásként élték meg, mikor az OTP-től megjött az áhított lakáskiutalás. A város első tizemeletesének legfelső szintjére költöztek. Elbúvóló volt a hetven négyzetméteres lakótér, melyet tovább tágitott a várost átfogó kilátás. Melk úgy érezte, az *Alfa holdbázis* fellövésre váró űrrakétáján vannak.

Később kiderült, ára van a beköltözésnek: a paneltorony rohammunkával, „a kicsire nem adunk” felfogással készült. Az ablakokat rosszul szigetelték, a tapéta hamar le-, a PVC padló hamar felvált. A fürdőben csak akkor kapott áramot a villanyborotva, ha a nagyszobában égett a villany. A csapok csepegtek. Ha jól betekerték őket, megszakadt a menet, és még jobban csepegtek. Annyira, hogy ez a csepegés jutott eszébe először, ha az otthonra gondolt. És most, az otthontól elszakítva még erre a csepegésre is vágyik.

Csepegést hall. Felébred. Fehér felületek minden irányba. Behunyja a szemét, mert megszedült a centrum nélküli térben. Aztán kitapogatja, hogy a rajta lévő fehérség a kórházi ruha, az alatta lévő az ágy, az oldalsó a fal. Betegszobában van. Eszébe jut az irányíthatatlanná vált Rába, és a becsapódás. „Tehát túléltem!”

A kezelőorvos közli vele: csodával határos módon súlyos sérülés és csonttörés nélkül megúsza az ütközést. Agyrázkódást kapott, aminek következménye poszttraumatikus amnézia lehet, ez annyit jelent, hogy egy ideig hol teljesen tiszta, hol zavart az elméje.

– Élnek külföldön rokonai? – kérdi tőle Szarka főhadnagy.

Melknek sok rokona él külföldön, de most nem hamarkodhatja el a választ.

Az alapkiképzésen úgy beszéltek a katonai elhárításról, mint a hadsereg krémjéről. Az őt kihallgató Szarka főhadnagy szánalmasan közlépszerű alak, pattogós hanggal, kényszeres homlokráncolással harcol a tekintélyért.

– Tudja, mit tett?! Felrobbanhatott volna egész Sándorfalva! Egész Szeged!

Melk elképzeli, ahogy a laktanya romjain nézelődik, és tetszik neki.

– Tudni akarom, kiknek dolgozik!

Melk elképzeli, ahogy ez a kis figura AVH-s tisztként ugrál, s a politikai elítéltek becsinálnak a nevetéstől. Aztán nagyon lassan elkezd sorolni apjának az erdélyi városokban élő kiterjedt rokonságát. Élvezi, ahogy Szarka türelmetlenül topog. Ekkor rátér az Amerikába disszidált anyai nagynénjére. A kihallgató szeme felizzik. És Melk beszél és beszél. Margit nénivel anyja sűrűn levelezik, Melk, aki valamennyi kortársához hasonlóan nyugatimádó, sokszor átolvasta ezeket az irományokat, s közben, bár csupa semmiséget, női fecsegést tartalmaztak, mintha egy amerikai filmben lett volna.

Idővel Szarka rájön, hogy a fiú bőbeszédűsége őt gúnyolja ki. Durvább hangot üt meg, fenyegetve kérdezi, ki biztatta fel az akcióra. Melk tagad bármiféle eltervezettséget.

Másnap új kihallgatót kap. Éder alezredest. Ő már fajsúlyos személy. Halkan, öreg hangon beszél, nem fenyeget, de üveges szeméből, tenyerének kérges széléből látni: nem viccel. Látni, rajta nem nevetnének a politikaiak. Rajta nem nevettek a politikaiak.

Melk óvatosan fogalmaz. A másik úgy kérdez, hogy a honvéd maga is meglepődik, az államellenes felforgató tevékenységnek mennyi lehetséges jele mutatkozott már meg a rokonságában, s az ő saját kis rövid életében. Éder nem jegyzetel, de Melk látja, ahogy az alezredest agyának tekervényei ezer irányba keresik a más ügyekkel való kapcsolatot.

Hogy az elhárító tiszték találtak-e olyan momentumokat, melyek alaposabb vizsgálatot igényeltek, nem derült ki, de a kihallgatások elmaradtak.

És megjelent Fóti hadnagy, egy frissen szakvizsgázott pszichiáter. Őt Melk katonáskodása alatti élete, s főleg annak a bizonyos napnak a történései érdekelték. Percről, percre. És ezt Melknek nehezebb volt elmondania, mint állni Éder tekintetét.

Mikor történetének végére ért, már tudta, hogy Fótit megnyerte magának.

– Hát kérem, ez így nem csoda! – mondta a fiatal orvos, és szemében meglobbant a hatalommal szemben örök gyűlöletet érző entellektüel lázadása.

Legközelebb a zászlóalj politikai tisztje és a laktanya KISZ-vezetője is elkísérte a pszichiátert. Szürke Ló összevissza beszélt, főleg rimázkodott, hogy érezzen velük, hogy fogja fel, milyen bajba sodorta a dandárt. A KISZ-titkár, egy jóindulatú kis ficsúr, aki folyton Ausztriából hozatott csillogó melegítőben és háromcsíkos edzőcipőben parádézott a laktanya alakulóterén, még akkor is, ha a szolgálatok eligazítása tartott, magát vádolta:

– A KISZ-nek kellett volna megvédeni a bevonulókat ezektől a magukról megfélemlített öregektől, akik aláássák népünk bizalmát az állam intézményei iránt.

Melk fánkot evett, a laktanya szakácsa direkt neki sütötte.

– Három hét! – mondta végül a politikai tiszt.

– Fogda? – kérdezte Melk örömmel vegyes meghökkenéssel, hogy ilyen olcsón megúszta.

– Szabadság! Pihenje ki magát. Elmondhatja otthon a kutyasok gazemberségét, de azt a rombolást a Rábával meg se említse.

A végleges leszerelésre a szabadságról való visszajövele után került sor. Volt még egy orvosi vizsgálat, és a dandárparancsnok is titoktartásra szólította föl. Ő dühösen forgatta szemét, látszott, magasról érkezett a döntés az úgy eltussolására. Hogy szúrjon egyet Melken, megmutatta neki a bázison történt pusztításról készült felvételeket. A TNT raktár oldala és teteje úgy beszakadt, mintha meteorit csapódott volna bele. Rossz volt nézni. Melk, bár korábban ilyen sorsot kívánt az egész néphadseregnek, most büntudatott érzett.

Még az volt hátra, hogy leadja felszerelését. A zászlóaljnál a körlettársai hiába kérdezték, mi fog történni vele, nem válaszolhatott. Gyorsan összekapkodta holmiját, és indult a ruházati raktárba. Az alakulótéren újoncok gyakorlatoztak.

– Katonaaa! – dörrent a vad üvöltés.

Melk ösztönösen behúzta a fejét, kerülni kell az ilyen veszett ordibálókat.

– Katonaaa! – dörrent most már egészen közletről.

Tehát kiszemelte magának a gyakorlatoztató őrmester.

Melk vigyázállásba vágja magát, elejtve málhazsákját és csajkáját. Az edény nagyokat koccanva tart az őrmester felé. Aki élvezettel rúg bele. Legszívesebben Melknek szánta volna ezt a rúgást. Megszemléli áldozatát. És kiválasztja, mi a legfelháborítóbb a honvédon. A nyakára mutat. Melk szinte megfullad a nézésétől. Ádámcsutkájához kap.

– Lejjebb!! – ordít a másik. Melk kaparászik, és igen, megtalálja a tűrhetetlen lazaság bűnjelét: egy lógó inggombot.

– Úgy lefogdátatom, hogy magára rohad a lakat!!! Ért engem, katonaaa?! – ordít az őrmester. ■ ■ ■